

Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України

АГРАРНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА, ЮРИДИЧНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

**Матеріали
Всеукраїнського круглого столу
(25 травня 2012 року)**

**Національний університет
біоресурсів і природокористування України**

**Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України**

АГРАРНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА, ЮРИДИЧНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

**Матеріали
Всеукраїнського круглого столу
(25 травня 2012 року)**

**Київ
Видавничий центр НУБіП України
2012**

Аграрне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна: матеріали Всеукраїнського круглого столу (25 травня 2012 р.) зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. В.М. Єрмоленка, В.І. Курила, В.І. Семчика. – К. : Видавничий центр НУБіП України, 2012. – 168 с.

© Національний університет біоресурсів і природокористування України (юридичний факультет), Інститут держави і права ім. В.М. Корецького

ЗМІСТ

<i>Семчик В.І.</i> АГРАРНЕ ПРАВО ЯК КОМПЛЕКСНА ГАЛУЗЬ ПРАВА УКРАЇНИ	7
<i>Єрмоленко В. М.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПРАВА.....	9
<i>Статівка А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАУКИ АГРАРНОГО ПРАВА ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
<i>Бобкова А.Г., Павлюченко Ю.М., Любимов І.М.</i> ПРОДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО» 16	
<i>Шульга М.В.</i> ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДМЕТУ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	23
<i>Носік В.В.</i> ПРЕДМЕТ АГРАРНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ : ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	26
<i>Курило В.І.</i> ПРО ДУАЛІЗМ НОРМ АГРАРНОГО ПРАВА	28
<i>Уркевич В.Ю.</i> ПРО МЕТОДИКУ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З АГРАРНОГО ПРАВА	31
<i>Мірошніченко А.М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У СВІТІ ПОЛОЖЕНЬ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО РИНОК ЗЕМЕЛЬ»	34
<i>Вищиний М.Я.</i> ОПІТОВІ РИНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ АГРАРНОГО ПРАВА.....	37
<i>Коваленко Т.О.</i> ДЖЕРЕЛА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	40
<i>Кулинич П.Ф.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПРЕДМЕТА АГРАРНОГО (СІЛЬСЬКОГО) ПРАВА	43
<i>Федорович В.І.</i> ПРО ДІЯКІ АСПЕКТИ СПІВІДНОШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	46
<i>Гасцька-Колотило Я.З.</i> АГРАРНЕ ПРАВО: ПЕРСПЕКТИВА БУТИ.....	48

<i>Багай Н.О.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СЕЛЯН.....	50	<i>Лісова Т.В.</i> ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЯК ЗАСІБ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	95
<i>Батузінна О.М.</i> СИСТЕМА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	54	<i>Марченко С.І.</i> СИСТЕМАТИЗАЦІЯ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	98
<i>Бейсун А.Л.</i> НОВІ ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ ЯК СТРУКТУРНІ ТА СИСТЕМОУТВОРЮЮЧІ ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ПРАВА.....	57	<i>Мушенок В.В.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ВАЖЛИВЕ ПИТАННЯ АГРАРНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ.....	101
<i>Бугера С.І.</i> ПРОБЛЕМА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЯКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	61	<i>Настечко К.О.</i> МЕТОДОЛОГІЯ НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ АГРАРНОГО І ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА.....	104
<i>Бусуйок Д.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.....	64	<i>Настіна О.І.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ПРАВА.....	108
<i>Гафурова О.В.</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СЕЛА.....	69	<i>Новак Т.С.</i> ДО ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ОХОРОНИ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ДО МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	111
<i>Горіславська І.В.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АВАРІЙНИХ КОМІСАРІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	73	<i>Панченко В.В.</i> ЛОКАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ АГРАРНИХ ВІДНОСИН.....	114
<i>Дейнега М.А.</i> АГРОМЕЛІОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	75	<i>Петлюк Ю.С.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИП ПРІОРИТЕТНОСТІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	117
<i>Земко А.М., Філюк О.С.</i> ВІДНОСИНИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ПРАВ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА.....	78	<i>Піддубний О.Ю.</i> СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	120
<i>Каракаш І.І.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТА СТРУКТУРУВАННЯ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ЯК НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	81	<i>Романко С.М.</i> ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРЕДМЕТУ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	124
<i>Корнієнко Г.С.</i> ЩОДО МІСЦЯ АГРАРНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ.....	85	<i>Самсонова Я.О.</i> НАРІЖНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ТОВАРОВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	126
<i>Краснова Ю.А.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ.....	87	<i>Тусва О.М.</i> ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	129
<i>Курман Т.В.</i> ПРО ПРИНЦИП ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	90	<i>Чибаненко М.М.</i> ВЗАСМООБУМОВЛЕНІСТЬ ПРЕДМЕТА І МЕТОДУ В АГРАРНОМУ ПРАВІ	131
<i>Кучаковська Н.О.</i> ЩОДО СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ПРАВОВІДНОСИН ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	92		

<i>Яра О.С.</i> ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ АГРАРНОГО ПРАВА НА ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ.....	136
<i>Будай О.В.</i> ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БАНКУТСТВА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	137
<i>Власова І. С.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	140
<i>Ігнатенко І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ У МЕЖАХ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	143
<i>Канарик Ю.С.</i> ЯКІСТЬ МОЛОКА В ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	146
<i>Кульчій І.М.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА	149
<i>Машевська Л.А.</i> ПЕРСПЕКТИВА ВІДНЕСЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ З АГРАРНО- ПРАВОВОГО СПОРУ ДО ВТОРИННИХ ДЖЕРЕЛ АГРАРНОГО ПРАВА ...	150
<i>Овчаренко О.М.</i> АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВЕТЕРИНАРНУ МЕДИЦИНУ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	153
<i>Остафійчук Г.В.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПТАХІВНИЦТВА ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА	156
<i>Суперсон Ю.В.</i> ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БДЖІЛЬНИЦТВА	159
<i>Шапошнікова Н.В.</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ РОСЛИН	162
<i>Шведенко П.Ю.</i> КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	164

3. Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 50-51. - Ст. 310.

4. Про карантин рослин: Закон України від 30 червня 1993 р. (Електронний ресурс). - Режим доступу: www.rada.gov.ua.

5. Аграрне право України: підруч. / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова, М.В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В.М. Єрмоленка. - К.: Юрінком Інтер, 2010. - С. 330-338.

6. Аграрне право України: підруч. за ред. О.О.Погрібного. - К.: Істина. 2006. - С. 360-364.

7. Яремчук К.О. Інститут захисту рослин: ретроспектива та сучасність // Південноукраїнський правничий часопис. - 2009. - № 2. - С. 147-150.

Шведенко П.Ю.*

*аспірант кафедри земельного
та аграрного права Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ - ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Захист та підтримка вітчизняного аграрного товаровиробника сьогодні - один з найважливіших етапів подолання економічної і соціальної кризи та забезпечення продовольчої безпеки України, який розцінюється як один з основних критеріїв, який відображає ступінь соціально-економічного розвитку суспільства. При цьому продовольча безпека розглядається як з точки зору виробництва сільськогосподарської продукції так і забезпечення населення продуктами харчування, а промисловість — сільськогосподарською сировиною. Суттєво важливим моментом в сфері забезпечення продовольчої безпеки України є наявність, достатній рівень та доступність фінансових ресурсів, чого досягти без державної допомоги аграрним товаровиробникам досить проблематично.

Глибока соціально-економічна перебудова в агропромисловому комплексі України, перехід його до ринкових відносин об'єктивно потребують здійснення державної підтримки. Вона надається, як правило, шляхом використання економічних методів регулювання, але обов'язково в певних правових формах, однією із яких є кредитування аграрних товаровиробників.

Визначення пріоритетів кредитної політики дає можливість передбачити наслідки кредитування в різних сферах аграрного виробництва, а саме: в забезпеченні аграрних товаровиробників матеріально-технічними засобами, формуванні суттєво інших (нових) соціально-економічних відносин у продовольчій сфері, підготовці кадрів, застосуванні новітніх техно-

* Науковий керівник кандидат юридичних наук, професор Жужман В.П.

логій в сільськогосподарському виробництві, виробничих потужностей тощо. Іншими словами, пріоритетні напрямки кредитування аграрних товаровиробників повинні формуватись і визначатись з урахуванням:

- загальнодержавних тенденцій розвитку суспільства;
- наявності стану основних фондів;
- наявності кваліфікованих кадрів;
- наявності і стану технологічної бази;
- потреби населення в продуктах харчування та його купівельної спроможності.

Виходячи з цього, кредитування аграрних товаровиробників носить комплексний характер, потребує застосування в цій сфері пільгових кредитів і знаходиться під неослабним, постійним контролем з боку держави і належного правового забезпечення.

Перехід до ринкової економіки призвів до розпаду існуючої раніше системи кредитування АПК, до різкого зменшення кредитних ресурсів в сільськогосподарське виробництво, коли сфера АПК потребує додаткових фінансових ресурсів. За даними інституту аграрної економіки УІАН для оновлення матеріально-технічної бази сільського господарства потрібно понад 50 млрд. доларів США.

Основний недолік кредитування сільського господарства полягає в тому, що понад 95% кредитів для села надається короткострокових, без врахування сезонності і тривалості циклу виробництва в даній галузі. Коефіцієнт платоспроможності сільськогосподарських підприємств на сьогодні занадто низький. Неплатежі зумовлені, насамперед тим, що споживачі продукції сільського господарства, в тому числі і держава, несвоєчасно розраховуються з товаровиробниками, внаслідок чого господарства самі не мають коштів для своєчасної оплати за енергоресурси, добрива, техніку, сплати відсотків за кредити та повернення кредитів. Для цього необхідно розробити концепцію державного захисту аграрного товаровиробника як суб'єкта кредитних відносин.

Україна є і буде, в першу чергу, аграрною державою, яка може не тільки забезпечити себе продуктами харчування, а ще й експортувати їх в інші країни світу. Відповідно до цього необхідно терміново розробити і прийняти нормативні акти, направлені на:

- пільгове оподаткування сільськогосподарських та переробних товаровиробників;
- пряме дотування (по системі держава - виробник);
- пільгове кредитування через систему комерційних банків України.

Запровадження цих правових заходів є, на нашу думку, найбільш актуальним для АПК в даний час, так як у даній галузі спостерігається найбільша нестача оборотних коштів, необхідних для нормального виробництва і виходу з натуральної оплати праці.

На сьогоднішній час гостро необхідне втручання держави в питання кредитування сільськогосподарського товаровиробника та переробних виробників, в першу чергу, через відсутність гарантованих умов повернення одержаних кредитів (застави). У деяких країнах у такі періоди заставою була держава, що не тільки виступала гарантом повернення кредиту банкам, а й допомагала у реалізації виробленої продукції (в межах певного ліміту, встановленого на початку року) за цінами, що гарантували виробнику певний рівень прибутковості. Було б доцільним запровадження правил ЗПДНО з якими б держава зобов'язувала через різного роду важелі банківські структури виділяти в межах 5-10 % кредитного портфелю для кредитування АПК під нижчі відсоткові ставки через систему дотацій.

На нашу думку, в Україні слід застосовувати і удосконалювати змішану систему кредитування сільськогосподарського товаровиробника:

- зобов'язати комерційні банки надавати пільгові кредити для сільського господарства через систему різного роду державних важелів;
- зменшити оподаткування прибутків банківських установ від кредитування АПК на 15-20 % при наданні кредиту під відсоткову ставку НБУ;
- надання дотацій та субсидій з урахуванням облікової ставки НБУ в період до 10 днів.

Як свідчить закордонний досвід, кредитну підтримку аграрного товаровиробника держава може здійснювати і шляхом своєї активної участі в реалізації його продукції. Наприклад, у США Федеральний уряд бере на зберігання будь-яку частину врожаю фермерів. Здійснюється це через корпорацію товарного кредиту, яка є структурним підрозділом Міністерства сільського господарства. При цьому продукція фермерів зберігається безкоштовно, а під його вартість надається кредит, який називається «безповерненням», тому що фермер може його не повертати, якщо не знайде вигідніших умов реалізації своєї продукції.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що належне кредитне забезпечення аграрних товаровиробників у сучасних умовах становлення ринкових відносин з одним з основних засобів державної підтримки агропромислового комплексу і одночасно важливим засобом забезпечення продовольчої безпеки України.